

Manifest Gibanja svetovni etos Slovenija

I. Preambula

Pretreseni zaradi vse hujšega razčlovečenja človeštva, ko umni prebivalci modrega planeta neumno zapravljamo skozi tisočletja pridobljene modrosti, zaničujemo pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz svobode in vesti, in se tudi v naši domovini vse bolj dušimo v bivanjski krizi, ki bruha iz neštetih krivic in teptanja človeškega dostojanstva in dostojanstva vseh živih bitij,

zgroženi zaradi izključevalnega političnega in drugega ločevanja, pomanjkljive kulture dialoga, nespoštovanja maternega jezika, neodgovornega ravnanja na različnih področjih, bolešno tekmovalnega mišljenja, pogoltnosti, brezna med revnimi in bogatimi, hitro usihajoče sočutnosti, skrhane pravnosti, uničevanja narave in podnebja, razvrednotenih klasičnih vrednot in drugih zablod neetičnega obnašanja,

izhajajoč iz prepričanja o svetosti življenja in nedotakljivosti človekovega dostojanstva, enakopravnosti vseh ljudi ne glede na spol, raso, barvo kože, etnično ali socialno poreklo, genetske značilnosti, jezik, vero ali drugo osebno nazorsko

prepričanje, politično ali drugo mnenje, pripadnost narodnostni manjšini, premoženje, rojstvo, invalidnost, starost, spolno usmerjenost ali katerokoli drugo osebno okoliščino,

prepričani v naravnopravno pravico slehernega človeka do srečnega življenja v zdravem okolju,

zavedajoč se nujnosti brezpogojnega spoštovanja Splošne deklaracije človekovih pravic iz leta 1948, Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah iz leta 1950, Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah in Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah iz leta 1966, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah iz leta 2000 in 2007 ter vseh drugih mednarodnih, regionalnih in nacionalnih pravnih zagotovil o varstvu človeka,

zavezani sakralnemu in sekularnemu duhovnemu izročilu vsega človeštva in navdahnjeni s Küngovo Deklaracijo o svetovnem etosu iz leta 1993 in Manifestom za globalni gospodarski etos iz leta 2009,

z vso etično odgovornostjo in zavezanostjo podpisujemo pričujoči Manifest Gibanja svetovni etos Slovenija.

II. Namen gibanja

Gibanje svetovni etos Slovenija si bo znotraj globalne etike prizadevalo živeti kot etična vest naše domovine.

Članice in člani gibanja bomo po svojih najboljših močeh z etičnim ravnanjem tako v mišljenju kot konkretnem delovanju stremeli za tem vzorom. Kot civilna družba bomo vse ljudi dobre volje vključevali v projekt humanizacije sveta ter utrjevali vrednote svetovnega etosa s predavanji, srečanji, članki in razpravami, knjigami, prek svetovnega spleta, z mednarodnimi povezavami in drugimi oblikami javne komunikacije.

Zavedajoč se dejstva, da je bil slovenski prostor skozi vso njegovo zgodovino vedno na križišču različnih idejnih in kulturnih tokov, želimo samozavestno in tvorno prispevati k oblikovanju in uresničevanju globalne ideje humanosti ter poglobljanju medkulturnega in medverskega dialoga doma in v svetu. Zato bo naša etična skrb veljala tudi soustvarjanju zdravega, utemeljenega in vzajemno spoštljivega dialoškega duha znotraj slovenskega kulturnega prostora, da ta ne bo bogat samo v mišljenju in udejanjanju razlik v njihovi različnosti, temveč tudi v mišljenju in udejanjanju razlik v njihovi enotnosti.

Idejo svetovnega etosa bomo mislili in uresničevali kot osrednjo vrednostno paradigmo, ki omogoča ohranjanje in negovanje različnosti na temelju enotnih vrednostnih izhodišč, ki so v njihovi elementarni človečnosti skupna vsem religioznim in sekularnim kulturam.

Če se bo izkazalo, da bi bilo naša prizadevanja lažje uresničevati v pravno formalni obliki, bomo ustanovili društvo in kasneje krovno zvezo, ki bi združevala tudi druge etično naravnane civilno-družbene organizacije v Republiki Sloveniji.

III. Deklaracija o svetovnem etosu

Na slehernem koraku po naših zasebnih in javnih poteh v domovini in tujini bomo skrbeli za dosledno spoštovanje in širjenje etičnih načel, ki so bila leta 1993 strnjena v Deklaraciji o globalnem etosu pod taktirko prof. dr. Hansa Künga in v okviru Parlamenta svetovnih religij, ter se jih trudili po najboljših močeh širiti in poglobljati tako na teoretični kot praktični ravni.

Deklaracija je namenjena vsem ljudem, religioznim in nereligioznim. Svet doživlja temeljno krizo na vseh področjih, od ekonomije in ekologije do politike in predvsem morale. Velik del človeštva trpi zaradi brezposelnosti, lakote, žeje, sovraštva, nasilja, korupcije, grabežljivosti, uničevanja okolja, podnebnih sprememb in drugih tegob. Po dveh svetovnih morijah in koncu hladne vojne, zlomu fašizma, nacizma, kolonializma in komunizma je človeštvo zakorakalo v novo ero, v kateri moramo silni tehnološki napredek opasati z univerzalno etiko, ki združuje uresničevanje humanih medčloveških odnosov in miroljubnega sobivanja ljudstev s soodgovornostjo za naš planet in bogastvo življenja na njem.

Splošno deklaracijo o človekovih pravicah smo dolžni utrjevati in poglobljati s planetarno etiko, ki ne pomeni nadvlade ali prevlade ene globalne ideologije ali ene religije, temveč temeljno soglasje o vrednotah, standardih in osebnem obnašanju.

Z ljudmi moramo ravnati človeško. V večini verskih in etičnih izročil že od vekomaj zavezuje zlato pravilo, da ravnamo z drugimi tako, kot si želimo, da drugi ravnajo z nami, da ljubimo bližnjega tako kot sebe. Iz tega načela so se razvila štiri starodavna pravila, in sicer: spoštovanje do življenja in kultura nenasilja, solidarnost in pravično gospodarstvo, strpnost in resnica ter enake pravice in partnerstvo med moškimi in ženskami.

Po davnem verskem in etičnem izročilu človeštva velja prepoved ubijanja. Kjer so ljudje, je vselej tudi možnost sporov, vendar jih moramo reševati pravično in brez nasilja. Brez svetovnega miru človeštvo ne bo preživelo. Mladini moramo dajati zgled doma in v javnosti, da je nasilje slabo orodje. Človek je neskončno dragocen in ga je treba v njegovi človečnosti brezpogojno varovati; zaščito in spoštovanje pa si v enaki meri zaslužijo tudi živali, rastline, zrak, voda, prst, planet in osončje, ker je vse povezano in je vsakdo odvisen od drugih.

Ne kradimo, živimo pošteno. Brezvestno nagrabljena bogastva sejejo zamero, zavist, sovraštvo in utirajo pot različnim oblikam duševnih bolezni in posledičnim osebnostnim zlomom, zatorej brez globalne pravičnosti ne bo globalne humanosti in svetovnega miru. Gospodarsko in politično moč moramo uporabiti za dobrobit človeštva, ne pa

jo zapravljati v surovih bitkah za prevlado nad drugimi. S posebno skrbjo za otroke, ostarele, revne, invalide, begunce in osamljene smo dolžni ohranjati sočutni duh s trpečimi.

Potrudimo se za vzajemno spoštovanje in ohranjanje dostojanstva. Ne lažimo, marveč negujmo resnico. To še posebej velja za zaposlene v množičnih občilih, umetnike, pisatelje, znanstvenike, voditelje držav, politične stranke in predstavnike verstev. Brez resnicoljubnosti ni pravice. Preprečimo spolno izkoriščanje in diskriminacijo, spoštujemo in ljubimo se med seboj. Brez skupnega življenja v partnerstvu je življenje okrnjeno. Znotraj vseh kultur vzajemno spoštovanje in partnerstvo zaživita v najbolj žlahtni obliki v odnosu med moškim in žensko.

V zadnjih desetletjih smo začeli treznejše in bolj osveščeno gledati na vojno in mir, na gospodarstvo in ekologijo, vendar moramo hkrati doseči tudi vsesplošni moralni preporod. Slehernik poseduje dostojanstvo in neodtujljive pravice, a je zato hkrati tudi odgovoren za vse, kar dela ali opušča.

Svet se ne more spremeniti na bolje brez vsesplošne preobrazbe duhá in javnega življenja. Bistveno vlogo na tej poti morata ponovno pridobiti celostna vzgoja osebnosti in izobraževanje, ki ne bo imelo za cilj le memoriranja nešteti podatkovnih baz ali kratkovidnega odzivanja na vsakokratne potrebe trga.

Nemogoče je doseči globalni konsenz o vseh spornih etičnih vprašanjih, in to tudi ni nujno potrebno, toda na mnogih področjih se je že razvila nova zavest dialošкости in etične odgovornosti. Zategadelj naj čim več poklicnih skupin – denimo pravniki, zdravniki, učitelji in vzgojitelji,

znanstveniki, poslovneži, novinarji in politiki – še naprej kuje, upošteva in med seboj po potrebi usklajuje sodobne etične kodekse, iz katerih bodo črpane smernice in odgovore na moralne in etične dileme.

Če se ne bo preoblikovala zavest posameznikov, se svet ne more spremeniti na bolje. Skupaj lahko premikamo gore.

IV. Manifest za globalni gospodarski etos

V naši domovini in širše bomo razširjali in utrjevali etične zapovedi Manifesta za globalni gospodarski etos – posledice za svetovno gospodarstvo, ki so ga oktobra 2009 na sedežu OZN podpisali predstavniki, lastniki in upravitelji gospodarskih družb ter drugih organizacij.

Ekonomska globalizacija je načeloma usmerjena k splošnemu in trajnemu blagostanju, zato so vsi, ki jih zadeva gospodarska dejavnost, odvisni od vrednostno podprte trgovinske izmenjave in sodelovanja. Pravična trgovina je pogoj za doseg trajnostnih družbenih ciljev, zato naj bodo vsa prizadevanja vpeta v globalni gospodarski etos. Izjemnega pomena so zlasti človečnost, dostojanstvo, temeljne vrednote za svetovno gospodarsko dejavnost in medkulturni dialog.

Osnovno vodilo gospodarskih odločitev mora biti razvijanje tistih posameznikovih sposobnosti in znanj, ki so potrebne za samouresničevanje in uspešno sobivanje. Humanost cveti samo v kulturi spoštovanja ljudi, zato ne smemo drug z drugim nikoli ravnati kot s sredstvi, temveč vselej kot s smotri. Upravičeno je zasledovanje lastnih interesov, toda ne na račun oškodovanja partnerjev. Kar nočemo, da bi drugi storili nam, tega tudi mi ne počnimo drugim. Takšna

platinasta vzajemnost zahteva medsebojno odgovornost, solidarnost, pravičnost, strpnost in spoštovanje vseh ljudi.

Med temeljne vrednote svetovnega poslovanja spadajo nenasilje in nedotakljivost življenja, sonaravni razvoj, odgovornost, pravičnost, sočutnost, solidarnost, poštenost, strpnost, medsebojno spoštovanje in partnerstvo. Zavračati moramo vsako obliko nasilja ali prisile kot sredstva za osvajanje gospodarskih ciljev. Povsod smo dolžni odpravljati lakoto, revščino, nevednost in neenakost.

Vsi predstavniki gospodarstva morajo v prvi vrsti zagotoviti varstvo človekovih pravic v svojih lastnih organizacijah ter z zvestobo človekoljubnim pravnim normam težiti k pravični razdelitvi kapitala. Ukiniti je treba slabe delovne pogoje, ki imajo škodljive posledice za zdravje. Gospodarske in politične moči ne smemo zlorabljati za brezobziren boj za oblast, ker morata služiti vsem ljudem. Pravičnost in vladavina prava se vzajemno pogojujeta.

Trajnostna uporaba naravnega okolja je najvišja vrednostna norma gospodarskega delovanja. Težav našega okolja ne moremo reševati zgolj in izključno z znanstvenimi pristopi in rešitvami, ampak se moramo ponovno priučiti tudi celostnega razumevanja in občutenja Zemlje, ki se nam nenehno razodeva skozi različne, empirično nemerljive dimenzije svojega obstoja.

Stremljenje k dobičku je resda pogoj za konkurenčnost in preživetje podjetja, korupcija pa škodi skupni blaginji, gospodarstvu in ljudem, ker sistematično vodi k napačni porazdelitvi in zapravljanju virov. Pregarjati in odpraviti moramo vse nepregledne in nemoralne prakse finančnega

poslovanja, kot so na primer podkupovanje in kartelski dogovori, boriti se moramo proti kraji patentov in industrijskemu vohunstvu.

Raznolikost jezikov, kulturnih in političnih prepričanj ter različne sposobnosti posameznikov in pristojnosti organizacij predstavljajo potencialno gonilo nacionalnega in globalnega razcveta. Kakršnakoli diskriminacija je nezdružljiva z načeli svetovnega gospodarskega etosa. Nujno potrebujemo medsebojno spoštovanje, partnerstvo in razumevanje, še posebej med moškimi in ženskami. Partnerstvo naj se izraža tudi v možnosti soudeležbe vseh zaposlenih v gospodarjenju, odločanju in deljenju dobička.

Gospodarstvo je dolžno služiti človeku in ne obratno. Dolžno je prispevati k uresničevanju nacionalne in globalne humanosti ter trajnostnega razvoja, kajti ni človeštvo zaradi gospodarstva, temveč je gospodarstvo zaradi človeštva.

V. Globalna etična povezanost

Naše gibanje podpira vse podobne oblike civilne družbe, ki krepijo svetovni etos, zato jih vabimo k sodelovanju. Med drugim pozdravljamo prizadevanja Mednarodnega kolegija za preoblikovanje mednarodnega prava v splošno, skupno pravo človeštva, za uveljavitev načela planetarne intersolidarnosti in sprejem univerzalne deklaracije o soodvisnosti v okviru Organizacije združenih narodov. Svetovni etos zahteva svetovno pravo.

VI. Preporod slehernega posameznika

Za pozitivno preobrazbo svetá je neizbežen preporod slehernega posameznika. Vsakdo naj služi kot val morjá, ki se ponosno zaveda svoje individualne gibkosti, slanosti, toplote in vsebnosti ter istočasne simbioze v vesoljnem oceanu.

Za konec pozivamo vse prebivalce Slovenije, da s skupnimi močmi preoblikujemo in poglobimo osebno in družbeno etično zavest, saj bomo le tako lahko tvorno prispevali k humanizaciji človeštva na vseh ravneh lokalnega in globalnega življenja. Vabimo tudi vas, da se tako v mislih kot dejanjih pridružite našemu gibanju in na nezamenljiv način zaznamujete projekt svetovnega etosa.

V Mariboru, na dan devetindvajsetega junija leta dva tisoč dvanajst

(Priročnik svetovni etos, H. Küng, dodatek k slovenski izdaji)

